

**Oblikovanje moderne hrvatske
geografije: djelo i nasljeđe
prof. Veljka Rogića**

***Sjećanje na profesora Veljka Rogića –
povodom 100. obljetnice rođenja
(1925. – 2017.)***

Stotinu godina može se činiti kao dugo razdoblje, ali onima među nama koji su poznavali profesora Rogića – kao mentora, kolegu ili jednostavno kao ime koje i dalje odzvanja predavaonicama i udžbenicima naše discipline – čini se kao da je još uvijek s nama. Njegov glas, njegove misli, njegova pitanja – i osobito njegov način gledanja na svijet – ostali su duboko prisutni.

Podrijetlom s područja Svetog Jurja i velebitskoga primorja, rođen je 19. travnja 1925. u Zagrebu, gdje je završio osnovno i srednje obrazovanje. Profesor Rogić posvetio je svoj život proučavanju i poučavanju geografije. Nakon što je sudjelovao u Drugom svjetskom ratu, 1946. godine započeo je studij geografije, etnologije i povijesti, diplomirao 1950., a doktorirao 1957. godine. Od svoga prvog asistentuskog mjesta do počasnoga naslova profesora emeritusa Sveučilišta u Zagrebu, koji mu je dodijeljen 2000. godine, njegov je akademski i znanstveni put bio obilježen neprekidnom predanošću razvoju historijske i regionalne geografije Hrvatske.

Tijekom svoje karijere profesor Rogić objavio je više od 160 znanstvenih i stručnih radova. Utemeljio je i oblikovao ključne koncepte regionalne i historijske geografije te utjecao na formiranje onoga što danas nazivamo zagrebačkom, odnosno hrvatskom geografskom školom. Predavao je ne samo na Sveučilištu u Zagrebu već i kao gostujući profesor u Europi i Sjedinjenim Američkim Državama, uvijek ostavljajući snažan dojam dubinom svoga znanja i jasnoćom misli.

**Shaping Modern Croatian
Geography: The Work and Legacy
of Prof. Veljko Rogić**

***In Memory of Professor Veljko Rogić:
the 100th Anniversary of His Birth
(1925 – 2017)***

One hundred years may seem like a long time, but for those of us who knew Professor Rogić— as a mentor, a colleague, or simply as a name that still echoes through the lecture halls and textbooks of our discipline—it feels as though he is still very much with us. His voice, his thoughts, his questions—and especially his way of seeing the world—remain deeply present.

Ancestrally from the Sveti Juraj and Velebit littoral area, he was born on April 19, 1925, in Zagreb, where he completed his primary and secondary education. Professor Rogić dedicated his life to the study and teaching of geography. After serving in the Second World War, he began his studies in geography, ethnology, and history in 1946, graduating in 1950 and earning his doctorate in 1957. From his first assistantship to the title of Professor Emeritus of the University of Zagreb, awarded in 2000, his academic and scientific career was marked by unwavering dedication to the development of historical and regional geography in Croatia.

Throughout his career, Professor Rogić published more than 160 scientific and professional papers. He founded and shaped key concepts in regional and historical geography and helped define what we now call the Zagreb or Croatian school of geography. He taught not only at the University of Zagreb but also as a visiting professor throughout Europe and the United States, always leaving a lasting impression with his depth of knowledge and clarity of thought.

Foto: Nenad Buzjak
Photo: Nenad Buzjak

Svi su profesora Rogića poznavali kao istinskoga erudita. Njegov način razmišljanja, promatranja i tumačenja struktura u pejzažu kroz njihovo oblikovanje i preobrazbu bio je jedinstven i dubok. Njegovi su tekstovi bili bogati, slojeviti i gusto napisani – odražavali su geografiju u svoj njezinoj dubini i složenosti. Za mnoge od nas bio je onaj koji nas je naučio ne samo što proučavati, nego kako razmišljati i kako neprestano postavljati pitanja.

Everyone knew Professor Rogić as a truly erudite scholar. His way of thinking—of observing and interpreting structures in the landscape through their development and transformation—was both unique and profound. His writings were rich, dense, and, above all, multi-layered; reflecting geography in all its depth and richness. For many of us, he was the one who showed us not just what to study, but how to think and how to keep asking questions.

Uvijek je ostao odan razumijevanju prostora – ne samo kao skupa fizičkih obilježja nego kao živoga i dinamičnoga spoja prirode, kulture i povijesti: same biti kulturnoga pejzaža. Kulturni pejzaž – jedno od temeljnih polazišta moderne geografije – bilo je područje u kojem je profesor Rogić bio jedan od najistaknutijih pionira.

Možda je upravo to ono što je profesora Rogića činilo posebnim. Geografiju nije doživljavao kao apstruktunu znanost, nego kao duboko ljudsku. Za njega pejzaž nikada nije bio samo prostor, skup fizičkih obilježja, nego sjećanje, identitet, kretanje i promjena. Bio je priča koja čeka da bude pročitana, ponovno pročitana i ponovno ispričana.

Kompleksnost u geografiji

Prvo što se ističe kada govorimo o Rogićevu načinu razmišljanja i pristupu prostoru jest kompleksnost. Njegovo je mišljenje prije svega bilo duboko složeno. Uvijek je naglašavao da je kulturni pejzaž, temeljni pojam moderne geografije, složena trodimenzionalna cjelina (priroda – čovjek – vrijeme) i da joj se uvijek mora pristupiti kao takvoj.

1. U historijskoj geografiji

Suvremeni pristup historijskoj geografiji razvio se usporedno s modernom geografijom i s pojavom kulturnoga pejzaža kao složenoga koncepta. U Europi i Americi to se zbivalo u prvoj polovici 20. stoljeća, ponajprije u Njemačkoj, Francuskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu. U Hrvatskoj je moderna historijska geografija započela upravo s profesorom Rogićem u drugoj polovici 20. stoljeća, slijedeći najbolje europske škole.

To je ona historijska geografija koja se ne zadovoljava time da povijesti jednostavno pruži geografski okvir ili „pozornicu”. Starija tradicija, koja je historijsku geografiju smatrala pomoćnom disciplinom povijesti, i danas je ponegdje prisutna. Nasuprot tomu, moderna historijska geografija – kao istinska geografska subdisciplina – jest geografija prošlosti. Kako je istaknuo britanski

He was a polyglot, a traveler, a lifelong learner. Throughout it all, he remained devoted to understanding space; not merely as a collection of physical features, but as a living and dynamic intersection of nature, culture, and history: the very essence of the cultural landscape. The cultural landscape, a cornerstone of modern geography, was a field in which Professor Rogić was one of the most prominent pioneers.

And perhaps that is what made Professor Rogić so special. He saw geography not as an abstract science, but as a deeply human one. For him, the landscape was never just terrain or a set of physical features; it was memory, identity, movement, and change. It was a story waiting to be read, re-read, and told again.

Complexity in Geography

The first thing that stands out when speaking about Professor Rogić's way of thinking and approaching space is complexity. His thinking was, first and foremost, deeply complex. He repeatedly emphasized that the cultural landscape, the core concept of modern geography, is a complex three-dimensional construct (nature–man–time), and as such, it must always be approached in that way.

1. In Historical Geography

The modern approach to historical geography developed alongside modern geography itself and the emergence of the cultural landscape as a complex concept. In Europe and America, this took place in the first half of the 20th century, primarily in Germany, France, and the United Kingdom. In Croatia, modern historical geography began with Professor Rogić in the second half of the 20th century, following the best European schools.

This is a kind of historical geography that is not content with simply providing a geographical frame or “stage” for history itself. That older tradition, which defined historical geography merely as an auxiliary subdiscipline of history, still exists in some places today. By contrast, modern historical geography, as a true geographic subdiscipline, is the geography of the past. As the British historical geographer Baker (2003)

povijesni geograf Baker (2003), to je geografija sa svojim vlastitim objektom i metodama istraživanja, ali primijenjena na proučavanje prošlih razdoblja. Zbog posebnosti povijesnih izvora njezina metodologija često zahtijeva prilagodbu.

Moderna historijska geografija, kao grana geografije, utemeljena je na trodimenzionalnom konceptu priroda – čovjek – vrijeme. Takvu je historijsku geografiju profesor Rogić uveo u hrvatsku geografiju. Uz brojne historijskogeografske radove, objavljene uglavnom u *Hrvatskom geografskom glasniku* i u zbornicima sa znanstvenih skupova, profesor Rogić bio je i autor prve historijske geografije prostora bivše Jugoslavije (Rogić, 1982).

Tanka crta povezuje – više nego što razdvaja – modernu historijsku geografiju i povijest okoliša. Donald Hughes (2016), povjesničar i jedan od utemeljitelja moderne povijesti okoliša, primijetio je da su mnoge od najboljih povijesnookolišnih studija upravo djelo geografa. Povijest okoliša, koju povjesničari katkad nazivaju „novom poviješću”, interdisciplinarno je područje koje objašnjava „povijest međusobnih odnosa čovječanstva i prirodnoga svijeta” (McNeill, 2003), odnosno „razumijevanje čovjeka onako kako je živio, radio i razmišljao u odnosu prema prirodi kroz promjene koje donosi vrijeme” (Hughes, 2016).

Takva perspektiva otkriva samu bit geografije, a osobito modernu historijsku geografiju kao geografsku subdisciplinu, a ne pomoćnu granu povijesti. Te definicije upravo odražavaju trodimenzionalnu koncepciju koju je naglašavao profesor Rogić: priroda – čovjek – vrijeme, izraženu kroz kulturni pejzaž.

2. U regionalizaciji

Druga polovica 20. stoljeća donijela je naglu promjenu u načelima regionalizacije. Umjesto podjele prostora prema prirodnim, kulturnim, političkim ili gospodarskim obilježjima, industrijalizacija, urbanizacija i koncentracija središnjih funkcija u čvorištima i polovima otvorile su nove načine razmišljanja o prostoru i prostornim

pointed out, it is geography, with its own objects and methods, but applied to the study of the past. Consequently, its methodology may, and often does, require adaptation because of the specific character of historical sources.

Modern historical geography, as a branch of geography, is rooted in the three-dimensional concept of nature–man–time. This is the kind of historical geography that Professor Rogić introduced into Croatian geography. In addition to his many historical–geographical studies, most of them published in *Hrvatski geografski glasnik* and in conference proceedings, Professor Rogić also authored the first historical geography of the former Yugoslavia (Rogić, 1982)

There is also a fine line connecting (rather than separating) modern historical geography and environmental history. Donald Hughes (2016), a historian and one of the founders of modern environmental history, noted that many of the best environmental histories were, in fact, written by geographers. Environmental history, sometimes regarded by historians as a “new history,” is defined as an interdisciplinary field that explains “the history of the mutual relations between humankind and the rest of the natural world” (McNeill, 2003), or as “the understanding of human beings as they have lived, worked, and thought in relationship to the rest of nature through the changes brought by time” (Hughes, 2016).

This perspective reveals the very essence of geography and, in particular, the essence of modern historical geography as a geographic subdiscipline, not as an auxiliary branch of history. These definitions reflect precisely the three-dimensional conceptualization emphasized by Professor Rogić: nature–man–time, expressed through the cultural landscape.

2. In Regionalization

The second half of the 20th century brought a sharp shift in regionalization principles. Instead of dividing regions mainly by natural, cultural, political, or economic features, industrialization, urbanization, and the concentration of central functions in nodes and poles opened up new ways of thinking about space and spatial structures. Beyond

strukturama. Iza vidljivih struktura kulturnoga pejzaža sve su važnije postajale nevidljive gravitacijske sile koje oblikuju prostorne obrasce.

Mnogi su geografi u svijetu prepoznali važnost ovoga pristupa te je tijekom 1950-ih i 1960-ih godina razvijen niz modela regionalizacije. Profesor Rogić razvio je vlastiti dvojni model regionalizacije koji obuhvaća: 1. Fizionomsku regionalizaciju (kasnije nazvanu uvjetno-homogenom) – utemeljenu na prepoznatljivim tipovima kulturnoga pejzaža i 2. Nodalno-funkcionalnu regionalizaciju – utemeljenu na gravitacijskim procesima i prostornim tokovima. Oba su tipa bila jasno definirana skupovima kriterija (ovdje prikazanima u najsžetijem obliku). Fizionomska regionalizacija temelji se na trima skupinama kriterija: a. glavne morfostrukture reljefa u kulturno-ekološkom kontekstu, b. klimatsko-ekološki tipovi (tlo, vegetacija), c. historijskogeografski razvoj kulturnoga pejzaža. Nodalno-funkcionalna regionalizacija temeljila se na: a. veličini čvorišta (broju stanovnika), b. broju i hijerarhijskoj razini središnjih funkcija, c. gravitacijskom dosegu (Rogić, 1983, 1984).

Tijekom mnogih godina profesor Rogić kompletirao je regionalizaciju Hrvatske, a većinu svojih radova objavio je u *Hrvatskom geografskom glasniku*. Mogući projekt priređivanja i objavljivanja njegova cjelovita opusa radova o regionalizaciji ostaje izazov za budućnost.

Osobna strana profesure

Kao što je bio izniman znanstvenik, profesor Rogić bio je i profesor u punom smislu te riječi. Imao je onu rijetku sposobnost da pobudi znatiželju, potakne samostalno razmišljanje i izazove druge da pogledaju ispod površine. Za mnoge od nas bio je upravo onaj koji nas je naučio kako razmišljati i kako neprestano postavljati pitanja.

Bio je zahtjevan – jest, ali nikada udaljen. Njegovi su visoki standardi uvijek bili praćeni iskrenom brigom za one koje je učio i s kojima je surađivao. Znao je biti oštar u kritici, ali nikada bez svrhe, nikada bez želje da drugima pomogne da rastu. Iza njegove intelektualne strogosti stajala je topla, duboko ljudska prisutnost, osoba koja je poticala i poštovanje i privrženost.

the visible structures of the cultural landscape, invisible gravitational forces became increasingly important in shaping spatial patterns.

Many geographers around the world recognized this, and numerous regionalization models were developed during the 1950s and 1960s. Professor Rogić conceptualized a unique dual model of regionalization: **1. Physiognomic regionalization**: based on distinctive cultural landscape types and **2. Nodal and functional regionalization**: based on gravitational processes and flows. Both were clearly defined by sets of criteria (here listed in most simplified form). Physiognomic regionalization was based on three groups of criteria: a. Major landform structures in a cultural–ecological sense; b. Climatic and ecological types (soil, vegetation); and c. Historical–geographical development of the cultural landscape. Nodal and functional regionalization was based on: a. Node size (population); b. Number and level of central functions; and c. Gravitational range. (Rogić, 1983., 1984)

Over many years, Professor Rogić completed the regionalization of Croatia, publishing most of his work in *Hrvatski geografski glasnik*. A possible project of editing and publishing his complete regionalization works remains as a future challenge.

The Personal Side of Teaching

Just as he was an outstanding scholar, Professor Rogić was a teacher in the truest sense of the word. He had that rare gift of awakening curiosity, encouraging independent thought, and challenging others to look beyond the surface. For many of us, he was the one who showed us how to think and how to keep asking questions.

He was demanding, but never distant. His high standards were always paired with a genuine care for those he taught and worked with. He could be sharp in critique, but never without purpose, and always with the aim of helping others grow. Behind his intellectual rigor lay a warm, deeply human presence of someone who inspired both respect and affection.

Na kraju – zahvalnost

Ovim kratkim sjećanjem želimo ne samo odati počast njegovu životu nego i proslaviti njegovo nasljeđe – nasljeđe koje živi u idejama koje nam je ostavio, u metodama koje je utemeljio i, ponajviše, u generacijama studenata i znanstvenika koje je nadahnuo.

Stoik Marko Aurelije jednom je rekao: „Budite zahvalni svojim učiteljima!” Oni su nam otvorili prozore prema novim svjetovima. Rastemo kroz njihovo učenje i stojimo na njihovim ramenima. To nikada ne smijemo zaboraviti.

S tom mišlju upućujemo svoju duboku zahvalnost profesoru Veljku Rogiću.

At the End: Gratitude

With this short remembrance, we would like not only to honor his life but to celebrate his legacy: a legacy that lives on in the ideas he gave us, in the methods he pioneered, and above all, in the generations of students and scholars he inspired.

The Stoic philosopher Marcus Aurelius once said: “Be grateful to your teachers!” They have opened windows to new worlds for us. We grow through their teachings, and we stand upon their shoulders. We must never forget this.

With this in mind, we extend our deepest gratitude to Professor Rogić.

- Baker, A. R. H., 2003: *Geography and History: Bridging the Divide*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Hughes, D.J., 2011: *Što je povijest okoliša*, Disput, Zagreb.
- McNeill, J. R., 2003: *Observations on the Nature and Culture of Environmental History, History and Theory* 42, 5-43. DOI:10.1046/j.1468-2303.2003.00255.x
- Rogić, V., 1982: *Regionalna geografija Jugoslavije, Knj.1; Prirodna osnova i historijska geografija*, Školska knjiga, Zagreb.
- Rogić, V., 1983: *Nacrt uvjetno-homogene regionalizacije SR Hrvatske*, *Geografski glasnik* 45, 75-89.
- Rogić, V., 1984: *Jednostavnost i fleksibilnost koncepta nodalno-funkcionalne diferencijacije SR Hrvatske*, *Geografski glasnik* 46, 75-80.

References Literatura